

POMEMBEN ZBORNIK O VEČJEZIČNOSTI

Plurilingvizem v Evropi 18. stoletja. Ur. Fedora Ferluga Petronio. Maribor: Slavistično društvo Slovenije, 2002. 348 str.

V zborniku *Plurilingvizem v Evropi 18. stoletja* je objavljeno 22 referatov osemnajstih znanstvenikov iz Italije, Slovenije in Hrvaške. Referati, ki posegajo na področja jezikoslovja, književnosti, zgodovine in/ali sociologije, se ukvarjajo z različnimi vidiki večjezičnosti v 18. stoletju na širokem območju od severozahodne slovenske meje do Zagreba, Bosne, Dubrovnika in celo Bolgarije. Večina referatov (16) je v angleščini, pet jih je v italijanščini in eden v nemščini. Vsak referat ima tudi povzetek v slovenščini. Pravzaprav gre za prispevke, ki so bili predstavljeni na dveh mednarodnih seminarjih, ki sta na omenjeno temo potekala v Mednarodnem univerzitetnem središču (IUC) v Dubrovniku leta 1999 in 2000.

Med italijanskimi znanstveniki v zborniku kot prvi nastopa Vincenzo Orioles z Univerze v Vidmu z uvodnim referatom *Plurilinguismo: modelli interpretativi, terminologia e ricadute istituzionali*, ki pregledno predstavlja plurilingvistične modele, predvsem od U. Weinreicha naprej.

Z iste italijanske univerze je tudi Fedora Ferluga Petronio, ki je kot urednica zbornika napisala tudi kratek predgovor (v slovenščini in italijanščini). V referatu *Le traduzioni in croato dei classici latini di Marko Bruerevič Desrivaux* analizira prevode latinskih klasikov Marka Bruereviča (1770–1823), sicer sina francoskega konzula v Dubrovniku. Bruerevič je na prehodu iz 18. v 19. stoletje pisal pesmi v hrvaščini, latinščini, italijanščini in francoščini.

Z videmske univerze je tudi Guido Cifoletti, ki v referatu *La lingua franca a Venezia nel Settecento* govori o magrebških dokumentih, nastalih v Benetkah v 18. stoletju v neke vrste skupnem sredozemskem jeziku (lingua franca).

Med slovenskimi znanstveniki najprej nastopa Vladimir Osolnik z Univerze v Ljubljani z dvema referatoma. Prvi je *Multilingualism and Bilingualism in the Activities of Žiga Zois's Slovene Enlightenment Circle*, drugi pa *Multilingualism in the Slovene Territory in the 18th Century: Valentin Vodnik between Slovene, French and German*. V prvem prispevku govori o večjezičnosti in/ali dvojezičnosti v delovanju Žige Zoisa in njegovega razsvetljenjskega kroga, v drugem pa o nekaterih večjezičnih aspektih v delih slovenskega polihistorja Valentina Vodnika, ki je pisal v slovenščini, francoščini in nemščini.

Tudi Marko Jesenšek z Univerze v Mariboru nastopa z dvema prispevkoma. V prvem, *Greek, Latin and German Syntactic Influence on Slovene Gospel Translations in the 18th Century*, analizira rabo deležij na -č in -ši v besedilih slovenskega knjižnega jezika 18. stoletja ter razpravlja o vplivu skladenjskih struktur latinščine, nemščine, staroslovanščine in grščine na zveze, v katerih nastopata ti deležji, v drugem, *Mehrsprachigkeit bei Bernardus Marburgensis*, pa govori o večjezičnosti pri kapucinu Bernardu Mariborskem, predvsem o tistem tipu večjezičnosti/dvojezičnosti, ki je izrazit v njegovem nemško-slovenskem slovarju.

Referat Irene Orel z Univerze v Ljubljani *Lexical Interference in German-Slovenian Textbooks in the Late 18th Century* predstavlja nekatere aspekte večjezičnosti/dvojezičnosti v zgodovini slovenskega jezika, predvsem tistega, povezanega s prevodi učbenikov in nekaterih drugih del, namenjenih dvojezičnim šolam, npr. splošnega šolskega zakonika iz leta 1774 v prevodu J. Edlinga, čitanke v prevodu B. Kumerdeja, *Velikega katekizma* J. Japlja in slovenske dvojezične slovnice M. Zagajška.

Prispevek Đurđe Strsoglavca, tudi z Univerze v Ljubljani, *Marko Pohlín, Slovene Revival Language Novus*, pozorno razčlenjuje poetološko poglavje v nemščini napisane *Kranjske grammatike* Marka Pohlina iz leta 1768 (*Kraynska Grammatika oder die Kunst die cRAINERISCHE Sprache regelrichtig zu reden und zu schreiben*).

V nadaljevanju sledijo prispevki znanstvenikov s Hrvaške. Kolegica Ljiljana Marks z Inštituta za etnologijo in folkloristiko iz Zagreba v prispevku *Baltazar Adam Krčelić – Chronicler of Everyday Life* predstavlja *Annuae* Baltazarja Adama Krčelića in se posebej ustavi pri hrvaški ljudski prozi.

Sanja Vulić z Inštituta za jezikoslovne raziskave pri HAZU-ju iz Zagreba predstavlja dva prispevka. V prvem, *L'atteggiamento nei riguardi del plurilinguismo nelle opere di Stjepan Markovac Margitić, Tomo Babić, Jerolim Filipović, Filip Lastrić e Nikola Luković*, govori o večjezičnosti v delih nekaterih bosanskih frančiškanov iz 18. stoletja in v delu pisca Nikole Lukovića iz Boke kotorske, v drugem, *The Multilingualism of Krsto Pejkić*, pa o večjezičnosti v literarno-teološkem delu bolgarskega pisca Krsta Pejkića.

Pavao Knezović s Hrvaških študijev iz Zagreba v prispevku *Testimonium Bilabium Written by the Friar Filip Lastrić (Philippus ab Ochevia)* posebno pozornost posveča zbirki pridig najpomembnejšega bosanskega frančiškana iz 18. stoletja in prvega bosanskega zgodovinarja Filipa Lastrića (1700–1783) *Testimonium bilabium*, ki je v zgodovini hrvaške pridigarske književnosti posebna po tem, da je dvojezična (v hrvaščini in latinščini).

Antun Pavešković z Inštituta za hrvaško književnost pri HAZU-ju iz Zagreba v prispevku *Ivan Lovrić: The Review of Fortis or Croatocentrism in the Italian Language* analizira prvo in najboljše kritiko potopisnih zapisov po Dalmaciji Alberta Fortisa (*Viaggio in Dalmazia*), v kateri Ivan Lovrić leta 1776, ko je bil še mlad in neznan, z avtorjem polemizira s stališča empirizma in racionalizma.

Lelija Sočanac z Inštituta za jezikoslovne raziskave pri HAZU-ju nastopa z dvema referatoma. V prvem, *Codeswitching in 18th Century Ragusan Comedies*, se ukvarja s sociolingvističnimi in skladenjskimi interferencami med hrvaškim in italijanskim jezikom v dubrovniških komedijah iz 18. stoletja, v drugem, *Multilingualism in 18th Century Ragusan Plays*, pa govori o dubrovniškem narečju 18. stoletja, ki je značilno za omenjene komedije in ki med drugim priča o sobivanju slovanskih (hrvaških) in romanskih elementov.

Martina Brčko s Filozofske fakultete v Zagrebu v prispevku *Zamanja's Translation of Hesiod's Epic Works and Days* analizira latinski prevod Hesiodovega dela, ki ga je z naslovom *Opera et dies ac Scutum Herculis, carmina Hesiodi Ascræi Latinis versibus expressa a Bernardo Zamagna Ragusino* leta 1780 objavil dubrovniški pesnik Bernard Zamanja.

Snježana Paušek - Baždar z Inštituta za zgodovino in filozofijo znanosti pri HAZU-ju iz Zagreba v prispevku *Natural-Historical Terminology in Joakim Stulli's Lexicon (1801)* piše o naravoslovnem izrazju v delu *Lexicon Latino-Italico-Illyricum* Joakima Stullija, objavljenem v Budimu leta 1801.

Ugledni hrvaški romanist, upokojeni profesor Odprte univerze v Berlinu, Žarko Muljačić v prispevku *Tomo Baseljić-Bassegli, oratore e scrittore in sei lingue* obravnava enega največjih hrvaških razsvetlencev, Dubrovčana Toma Baseljića, ki je govoril latinsko, italijansko, francosko, nemško in angleško, večino svojih del pa je napisal v francoščini.

V zborniku so zastopane tudi tri znanstvenice iz Dubrovnika. Slavica Stojan z Inštituta za zgodovino pri HAZU-ju iz Dubrovnika v prispevku *Verbal Attacks on Women's Honour in Bilingual Record-books of the Criminal Court of Dubrovnik, in the 17th and 18th Century* piše o prostaškem izražanju in preklinjanju na temelju preučevanja gradiva, ki ga hrani Dubrovniški arhiv, še posebej zapisnikov z dubrovniškega sodišča s konca 17. in začetka 18. stoletja.

Vesna Čučić iz Dubrovniškega arhiva v prispevku *Polyglot Damjan Bračević of Dubrovnik: Diplomat and Interpreter in the Service of the French* predstavlja dubrovniškega diplomata Damjana Bračevića, ki je bil med drugim znan tudi po tem, da je študiral v Turčiji in da je govoril več jezikov, ter njegovo korespondenco z dubrovniškim senatom.

Vesna Miović - Perić z Inštituta za zgodovino pri HAZU-ju iz Dubrovnika v prispevku *Miho Zarini-Dragoman (Interpreter for the Turkish Language) of Republic of Dubrovnik* piše o Mihu

Zariniju Dragomanu, ki je dodatek k imenu (*dragoman* v grščini pomeni tolmač) dobil zato, ker je bil eden najbolj znanih dubrovniških tolmačev za turški jezik.

Prispevki v tem pomembnem zborniku, kot se da vsaj delno razbrati tudi iz tega kratkega prikaza, so vsi po vrsti zelo zanimivi, hkrati pa tudi raznoliki, tako da bodo v njem našli kaj zase ne samo tisti, ki se ukvarjajo s problematiko večjezičnosti in/ali dvojezičnosti v ožjem smislu, ampak tudi vsi tisti, ki jih fenomen večjezičnosti zanima iz kateregakoli zornega kota, vključno s kulturnozgodovinskim vidikom obravnavanih področij v najširšem smislu. Zato si zaslužijo vse čestitke urednica Fedora Ferluga Petronio, avtorji prispevkov, izdajatelj (Slavistično društvo Maribor), številni sodelavci, ki so pomagali pri pripravi in tiskanju knjige, pa tudi vsi tisti, ki so sodelovali pri organizaciji dubrovniških seminarjev. Slednji si posebne čestitke zaslužijo predvsem zaradi odlično izbrane teme. Zaradi vsega povedanega: želimo si še več takšnih in/ali podobnih seminarjev ter tako kakovostnih zbornikov.

Ivo Pranjković
Filozofska fakulteta v Zagrebu

Iz hrvaščine prevedla
Đurđa Strsoglavec.